

HALOTTAINK

A Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesületének első évzáró közgyűlésén az elnöki beszámoló máris három könyvtáros-halott emléke előtt áldozott. Az 1935—36-os esztendőben a halál fájdalmas aratást végzett a magyar könyvtárosok kisszámú társadalmában. A magyar könyvtári élet három kimagasló alakját veszítettük el közel egymásután sorainkból, akik mindannyian lelkes hívei és eredményes előmozdítói voltak Egyesületünk törekvéseinek is. ERDÉLYI PÁL, JAKUBOVICH EMIL, BIBÓ ISTVÁN neve összeforrt azokkal a törekvésekkel, amelyek többévi munka után végre életrehívták Egyesületünket. JAKUBOVICH EMIL éveken át volt lelkes és szorgalmas tagja annak a szűkkörű bizottságnak, mely az Egyesület alapításának gondolatát felvetette, ápolta és eljuttatta a megvalósuláshoz. ERDÉLYI PÁL, aki a magyar könyvtáros-társadalom egyik Nesztora volt, az Egyesület alakuló közgyűlésén viselte a korelnök tisztjét s mint maga mondta: könyvtáros-életének egyik legszebb eredményének tartja, hogy ő mondhatja ki az Egyesület megalakulását. BIBÓ ISTVÁN tagja volt Egyesületünk választmányának s bár távol élt a fővárostól, Egyesületünk kibontakozó munkáját mindig nagy és megértő figyelemmel kísérte. Váratlan haláluk nagy veszteséget jelent fiatal Egyesületünk számára, mert áldozatos készségük, odaadó munkásságuk tovább is nagy támogatást jelentett volna az Egyesület megerősödése szempontjából.

ERDÉLYI PÁL DR. 1864. február 12-én született Sárospatakon s fia volt Erdélyi Jánosnak, a mult század 40-es, 50-es éveiben oly nagy szerepet játszó tudósnek és írónak. A szülői házból hozta magával a magyar kultúra ügyének azt az alázatos megbecsülését, amellyel aztán egész életén át a magyar művelődés, közelebbről a magyar könyvtáriügy szolgálatában állt. 1886. júliusában állt a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi-Könyvtárának szolgálatába, ahol közel másfél évtizeden át dolgozott. Ebben az időben, különösen 1892. előtt, belső munkatársa volt a Magyar Könyvszemlének. Fiatal szakirodalmunk sokat köszönhetett mindig értékes és érdekes tanulmányainak. 1900. augusztusában lett a kolozsvári Tudományegyetem könyvtárának igazgatója, s az maradt mindaddig, mígnem az Erdélyt megszálló idegen hatalom erőszakkal el nem mozdította a könyvtár éléről. Az alatt a közel két évtized alatt, míg az egyetemi könyvtár élén állt, fáradhatatlan lelkesedéssel és nagy hozzáértéssel, valamint különösen értékes szervezőkészséggel a kolozsvári egyetemi könyvtárból mintaképpül szolgálható intézményt teremtett. Az 1910-es évek

ben elkészült új könyvtáráépület a maga idejében úgyszólván páratlanul állt a kontinensen s a modernül fölszerelt épületben őrzött nagybecsű anyag tiszteletreméltóan gyorsan és megértő körülmények között állt a királyhágóntúli országrész legszélesebb olvasóközönségének rendelkezésére. ERDÉLYI PÁLnak fájdalmas emberi sors jutott osztályrészül akkor, amidőn az idegen hatalom kényszere folytán egy élet teremtő munkájának gyümölcsétől fosztatott meg s kényszerült arra, hogy vándorbotot véve kezébe, új otthon után nézzen. Teremtő, szervező és alkotó könyvtáros volt s ilyenmű munkája mellett mindig tudott időt szakítani arra, hogy behatóan és eredményesen művelje közelebbi szaktudományát, a magyar irodalom történetét. Halála egyaránt fájdalmas veszteség mind a magyar könyvtárugynek, mind a magyar tudományak. Egyesületünk és a Magyar Könyvszemle belső kapcsolatai folytán különös kegyelettel fogja el nem múló emléket őrizni.

JAKUBOVICH EMIL DR. 1883-ban született a győrmegyei Aszszonyfán. Bár az egyetemen a jogi karra iratkozott be, a történettudomány iránt érzett meleg érdeklődése az árpádkori történelem és a magyar nyelvtörténet tanulmányozása felé irányította. Elmélyülő tudományos hajlamának engedve lépett még mint szigorló jogász a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi-Könyvtárának szolgálatába s annak élete utolsó pillanatáig rajongó s a könyvtár anyagában mélyen elmerülő tisztviselője volt. Szolgálatának legnagyobb részét a könyvtár levéltári osztályában töltötte, ahol a becsülettel elvégzett hivatalos munka mellett elmélyíthette és kiszélesíthette köztörténeti és nyelvtörténeti ismeretanyagát. Már évek óta élén állt az időközben az Országos Levéltár épületébe költöztetett Levéltári Osztálynak, amidőn 1930. tavaszán az Országos Széchényi-Könyvtár igazgatója lett. Igazgatói működése alatt különös gonddal gazdagította a könyvtár kéziratári anyagát s ő szerezte meg többek közt a Teleki-kódexet, a Nicholsburgi rovásírásos ábécét és a Telegdi-féle Rudimenta legrégebbi ismert kéziratát, az úgynevezett Ernst-kódexet s ő kezdeményezte még az úgynevezett Admonti-kódex megszerzését is. A békekötés óta nagy energiával foglalkozott a bécsi közgyűjteményekben levő magyar kódexanyag visszaszerzésének kérdésével s könyvtári élete legnagyobb eredményének azt a pillanatot érezte, amelyben a velencei egyezmény értelmében a magyar mult számunkra oly felbecsülhetetlen értékű kódexemlékei végre elfoglalhatták helyüket az Országos Széchényi-Könyvtár tárlóiban. Az új Magyar Nemzeti Múzeum-i törvény végrehajtása folytán 1934. őszén az Országos Levéltár diplomatikai osztályának vezetésével bízott meg, itt fejtette ki eredményes működését tragikus váratlansággal bekövetkezett

haláláig. JAKUBOVICH EMIL tudományos munkálkodása folyamán majdnem mindig közvetlen kapcsolatban maradt azzal az anyaggal, amellyel mint tisztviselő is foglalkozott. Ennek következtében az Országos Széchényi-Könyvtár anyagának tudományos feldolgozása és közlése nagyon sokat köszönhet neki. A magyar nyelvemlékeknek, azok íróinak, az Anonymus-kérdésnek, a Képes Krónikához kapcsolódó kérdéseknek, a rovásírás hiteles emlékeinek mélyen szántó bűvárlatai alapján írt kiváló tanulmányainak egyrésze a Magyar Könyvszemle hasábjain látott napvilágot s így JAKUBOVICH EMILNEK és folyóiratunknak belső kapcsolata örökké maradandó értékekkel gazdagította tudományos köztudatunkat, hisz JAKUBOVICH munkássága nélkül árpádkori művelődéstörténeti képünkben hatalmas hézagok tátonganának. A könyvtárnak rajongó hitű szolgálója, a tudománynak alapvető eredményeket nyújtó művelője volt s így méltán borította fájdalmas halála mély gyászba az Országos Széchényi-Könyvtárat éppúgy, mint a magyar történettudomány és nyelvtudomány művelőinek táborát. De JAKUBOVICH ezenkívül ragaszkodó barát, mélyen érző szívű ember, példaszerűen jó kolléga volt s így emlékét még azok is változatlan kegyelettel fogják megőrizni, akik véle csak mint emberrel kerültek összeköttetésbe.

BIBÓ ISTVÁN DR.-t 1935. szeptember 10-én, 58 éves korában ragadta el körükből a halál. Egy évtizedig állt az ideiglenesen Szegeden elhelyezett m. kir. Ferenc József-Tudományegyetem könyvtárának élén, hová egy kultúrpolitikai és közigazgatási tapasztalatokban gazdag hivatali pálya megfutása után került. Az ideiglenesen új otthonra lelt, de minden egykori anyagi felszerelését elveszített egyetem könyvtárának újra való megszervezésében és megteremtésében nagy szerep jutott BIBÓ ISTVÁN fáradhatatlan szervezőkészségének. Mint egyetemi könyvtári igazgató kezdett foglalkozni irodalmilag is könyvtárpolitikai, könyvtárracionalizálási kérdésekkel. Emellett azonban széleskörű érdeklődésének megfelelően tovább is foglalkozott azokkal a filozófiai és etnológiai tudományos problémákkal, amelyeknek eredményes és általánosan megbecsült munkása volt. Különösen nagy érdeme, hogy minden energiáját belevetve, hathatósan előmozdította az Alföld-kutató mozgalom tudományos megszervezését, melynek a tudományos eredményeken túlmenő gyakorlati, szociálpolitikai, gazdaságpolitikai, tanyahigiéniai stb. eredményei a maguk teljességében még csak a jövőben fognak megnyilatkozni: példát mutató bizonyágául annak, hogy az emberi véges életben elvetett becsület munkának magjából az egykori ember fizikai elenyészése után is teremnek a köz számára gyümölcsök. Az erdélyi hegyek közül került az Alföld végtelen rónájára s rövid évtizedes szegedi munkálkodásával

eltörölhetetlenül bevészte nevét arra a márványtáblára, melyre az Alföld nagy barátainak és munkásainak neve vésetik fel. Korai elmúlása súlyos veszteség a szélesebb értelemben vett köznek éppúgy, mint a magyar könyvtáros-társadalom számára is, s kegyeletes emlékezésünk nem hervadó koszorúját helyezzük BIBÓ ISTVÁNNAK sírjára.

ASZTALOS MIKLÓS.